

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus I. De conditione adjecta in aliis contractibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

ARTICULUS I.

De conditione adjecta in aliis contractibus.

Quæstio 1. est, quid in aliis contractibus operentur conditiones improprie? Sermo est de his, quæ sunt de presenti, præterito, vel futuro necessario; Resp. in contractu, vel dispositione sub conditione de presenti, vel præterito, diem statim cedere, consequenter obligationem non suspendi; à num. 764. quod etiam dicendum de contractu sub conditione necessario futura, juxta doctrinam traditam à num. 765. Conditiones autem quæ tacite generaliter insunt, non esse suspensivas, nisi exprimantur aliter, ac insunt, prout fusè dictum est à num. 772. Idem dicendum venit de his, quæ tacite insunt specialiter, nimirum naturâ, vel lege, prout expositum est à num. 775. cum suis limitationibus.

Quæstio est 2. quid operentur conditiones substantiæ actûs contrariæ? loquimur de actu, cui adjiciuntur. Resp. per conditiones substantiæ actûs, cui apponuntur, contrarias, omnem contractum, vel dispositionem vitari à num. 777. qualiscunque sit, ut dictum est, licet de se sit honesta. Et hujus ulterior ratio est ex Zoëtio in Tit. 20. de inutil. stipulat. lib. 3. Insit. num. 19. quia conditio adjecta, velut pars obligationis est; igitur, si pars parti substantialiter contrarietur, impossibile est, quodd obligatio confurgat; & ideo si talis conditio apponatur indivisibili actu cum modo, locum non habet regula, quæ dicit, utile non debet per inutile vitari. c. utile, de Reg. jur. in 6. licet obtineat in disjunctis; L. Cum donationis; 34. de transact. L. Eos 26. C. de Usuris. consequenter benè assumitur contradictorium dictæ regulæ, nimirum, quodd in indivuis, ac inseparabilibus debeat vitari utile per inutile.

Quæstio est 3. quid operentur conditiones impossibiles naturâ? Not. ex Glossa. in c. Nemo. 6. de Reg. jur. in 6. V. Nemo. Impossibilitatem propriè triplicem esse, nimirum juris, facti, & naturæ. Impossibilitatem juris exemplificat in stipulatione rei sacræ; facti, in stipulatione, montes Alpium ultra mare transferendi; naturæ, in

Quæstio tamen est 4. an, si contractus matrimonii per verba de presenti nunc expressus, conferatur in certum diem, ut propositum est in prioribus; antequam dies veniat, sit matrimonium; vel primò tunc, quando dies venit? Castropal. D. 2. de sponsal. pag. 11. S. 5. num. 1. censet, suspendi hoc casu æquè matrimonium, quousque adveniat tempus, ac suspendat conditio futura; quia in utroque casu non est consensus perfectus ante temporis advenitum; si autem ex temporis assignatione, hoc ipso bene colligitur, mentem taliter contrahentis esse, nolle alterum prius habere in conjugem, quàm dies adveniat, dubium non est, suspendi contractum; quia tunc tempus expressum, non tam habet rationem temporis modaliter, quàm conditionaliter præfixi; dies enim solam executionem, non consensum suspendit ex n. 880.

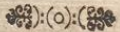
Verùm, hoc non obstante, dicendum, Titium & Cajam, qui taliter contraxerunt, non esse conjuges, nec contractum illum esse matrimonium; quia plius non est, quàm sit contractum; sed contractum, seu conventum est: quod eam velit habere in uxorem à Calendis Maji, non antè, quod sanè non finiscat matrimonium antè Calendas Maji; ergo. Unde licet supposito tali contractu dies statim cedat, hoc est, obligatio habendi eam in uxorem à Calendis Maji; executio tamen suspensa manet, dum adveniant Calendæ Maji.

PARS II.

Quid in aliis contractibus operentur conditiones appositæ?

Loquimur universaliter de quolibet contractu, seu dispositione distincta à Sponsalibus, matrimoniiis, & ultimis voluntatibus; de illis enim jam dictum est parte 1. De ultimis autem voluntatibus constabit à num. 902. Procedit autem, quæstio de contractibus legitimis, qui conditionem recipiunt, juxta doctrinam in num.

770.

in stipulatione faciendi solem, Lunam, stellas; quo posito:

Resp. contractus, vel dispositiones, de quibus hic agimus, sub conditione impossibili per naturam affirmativè (nimirum, si fiant) appositæ, vitiari, ac irritas reddi; & 1. spectatâ naturâ rerum, certum videtur; quia contractus non potest non vitiari ex naturâ rei, quando sic vitiatur consensus, sine quo non stat contractus; sed quoties consensus alligatur conditioni impossibili per naturam, si fiat, vitiatur consensus ex naturâ rei; quia cum consentiens nolit consentire, ni eveniat ea conditio, hæc autem per naturam rerum evenire non possit; ex natura rei fit, consensum talem necessariò deficere.

889. Secundò etiam jure positivo vitiari ralem contractum adjecta conditione impossibili per naturam, constat ex §. si impossibilis. 11. Instit. de inutil. stipul. ibi: si impossibilis conditio obligationibus adjectatur, nihil valet stipulatio. Impossibilis autem habetur, cui natura impedimento est, quò minus existat; ubi expressè notat gloss. litera y. sermonem esse, si talis conditio adjectatur affirmativè; nam negativè adjecta, necessaria est, & præsens, adeoque non vitiat, ut notavimus supr. idem habetur in L. Impossibilis. 7. ff. de V. O. ibi: impossibilis conditio, cum in faciendam concipitur, stipulationibus obstat.

Et ratio est, quia si stipulor, ut id fiat, quod natura fieri non permittit, non magis obligatio consistit, quam cum stipulor, ut detur, quod dari non potest, ut dicitur L. si stipulor. 35. ff. eodem; ergo etiam, si stipulor sub conditione, si fiat, quod natura non permittit fieri; sic enim promissio est rei impossibilis; res enim promittitur non utcunq; sed secundum, quod subest impossibili eventui; promissio autem rei impossibilis non tenet, nec obligat, ut dicitur c. Nemo. 6. de Regulis juris in 6. ibi: nemo potest ad impossibile obligari; ergo.

890. Not. autem, cum dicimus, dispositiones, & contractus distinctos à desponsationibus, & ultimis voluntatibus, vitiari adjectâ conditione impossibili per naturam, intelligi, si scientes impossibilitatem,

nihilominus apposuerunt, ut dicitur L. non solum. 31. ff. de obligat. & act. ibi: non solum stipulationes impossibilis conditione adjectæ, nullius momenti sunt, sed etiam cæteri quicunq; contractus; & statim subjungitur: quia in eâ re, quæ ex duorum, pluriumve consensu agitur, omnium voluntas spectatur, quorum procul dubio in hujusmodi actu talis cogitatio est, ut nihil agi existiment, appositâ eâ conditione, quam sciunt esse impossibilem.

Not. 2. cum dicimus, hos contractus per appositam conditionem, naturâ impossibilem, vitiari, intelligendum esse in foro externo, secundum dicta à num. 761. discrimen autem, quod petitur, cur istos contractus viciat, in matrimonio autem, & ultimis voluntatibus viciatur, datum est aliàs: in illis enim apponuntur relicta naturæ suæ: in his autem, juxta intentionem Ecclesiæ, ac Legum.

Quæstio est 4. quid operentur conditiones impossibiles factæ? Resp. probabilius esse etiam per conditiones impossibiles factæ, adjectas affirmativè, vitiari dispositiones, & contractus distinctos à desponsationibus, & ultimis voluntatibus. Nam quæ non habentur in his pro non adjectis, in aliis habentur pro vitiatis, ut constat de conditionibus impossibilibus tam naturâ quam jure; sed impossibiles de facto in desponsationibus habentur pro non adjectis, ut dictum est num. 849. ergo. Accedit, quòd promissio rei impossibilis, nulla sit, ut constat ex cit. c. Nemo, sed promissio rei sub conditione impossibili de facto, v. g. si montes alpium ultra mare transtuleris, est promissio rei impossibilis; non enim promittitur res, nisi positâ conditione facti, quod factò existere non potest, ergo. Et ita tenet Glossa in cit. c. Nemo. V. Nemo. quod confirmatur apertè c. fin. de pact. ibi: nam etiam juxta legitimas sanctiones, pactum turpe, vel rei turpis, aut impossibile de jure, vel de facto, nullam obligationem inducit. Ex quo colliges, conditiones factæ impossibiles, etiam Jure Canonico inter impossibiles numerari, consequenter in c. fin. h. t. inter impossibiles, quæ in desponsationibus rejicienda sunt, merito venire: idem dicendum est de impossibilibus ex accidenti, vel lapsu

Iapsu temporis, ut & hæc vitient contractus à desponsationibus distinctos, si apponentes sciunt impossibiles esse. Nam etiam in hoc casu dubium esse non potest, (ut dicitur in *L. Non solum* cit. supr.) scientibus hanc impossibilitatem, talem cogitationem esse, ut nihil agi existiment; & sic revera dispositio, aut contractus esset de re impossibili, ut notatum est loc. cit.

892. Quæres 5. quid operentur conditiones impossibiles de jure? Resp. etiam per has vitiant omnem dispositionem, vel contractum à desponsationibus & ultimis voluntatibus distinctum. Ratio est eadem, quæ de aliis impossibilibus; & constat. *1. ex cit. c. fin. de pactis*, ibi: *pactum turpe, vel rei turpis nullam obligationem inducit. c. si ad peccatum. 22. q. 4. c. si res 14. q. 6. c. si aliquid. c. non est observandum 22. q. 4.* per pactum turpe non tantum intelligitur, quod sit de re turpi, v. g. patrandi homicidio, sacrilegio; sed etiam de re bona, & secundum se licita, puta sacrâ, spirituali, quando per pactum sit illicita; ut, cum sit pactum rei sacræ, vel liberi hominis, lege prohibitorum. Idem passim habetur in jure civili. *L. generaliter. 26. ff. de V. O. ibi: generaliter novimus turpes stipulationes nullius esse momenti. L. si stipulator 35, quod leges fieri prohibent, cessat obligatio;* & hoc non tantum, si semper turpe sit seu lege vetitum; sed etiam, si non habeat causam perpetuam, ut, *si duxeris sororem adoptivam.*

893. Quæres 6. quid in his contractibus operetur modus, causa, demonstratio? Resp. de his pleræque jam exposita esse à num. 874. dicendum igitur, etiam hos contractus vitari per modum substantiæ illorum contrarium, qui assumitur in conditionem consensus contractui, vel dispositioni substantialem; cujus ratio est à num. 876. non autem, si ex intervallo adiciatur ex n. cit. quia pacta (consequenter conditiones propriè tales) quæ in continentem non adiciuntur, non informant contractum, ut ait Zoësius in *lib. 39. ff. Tit. 5. num. 59.* Similiter, si modus à quo tanquam conditione pendet consensus substantialis, sit turpis, vel impossibilis, vitiat omnem dispositionem, vel contractum, à desponsationibus, & ultimis voluntatibus distinctum, secundum

Tom. IV.

dicta num. 888. & si autem adiciatur ex intervallo, seu dispositioni aut contractui jam perfectæ, pactioem adjunctam, irritam reddit; sic enim est pactum de re impossibili, vel turpi; non autem ipsa dispositio, vel contractum ex num. 877. nam in hoc casu supponitur, contractum, cui ex intervallo modus apponitur, & modalem pactioem, esse contractus distinctos; secus, ubi est unus, ac indivisibilis, includens reciprocam obligationem, tanquam conditionem.

Ex hoc patet ulterior ratio, cur à num. 19. dixerimus, promissionem futuri matrimonii, gratuita factam Bertæ, etiam suppositâ acceptatione promissionis, in quantum est Bertæ favorabile, promittentem habere obligatum ad præstandum promissum, ubi Bertæ libuerit, non sufficere ad vera Sponsalia, quod hæc dicant contractum indivisibilem, ac includentem reciprocam Bertæ obligationem, in quantum illa, promissionem taliter acceptando non consensit, ut fieri posse probatum est supra. Sine tali autem consensu non stare illum contractum, dictum est ibid.

Not. præterea in contractibus modalibus, ut primum perfecti sunt, diem statim cedere, ac venire, juxta dicta supra; nec omissione oneris præstandi, contractum esse revocabilem vindicatione; excipe donationem sub modo præstandorum alimentorum; *L. 1. C. de donationibus, quæ sub modo;* quæ dispositio est specialis in favorem alimentorum, consequenter non extendibilis ad alios casus; *Surdus de aliment. tit. 8. privileg. 61. n. 8.* Excipe 2. nisi aliter conventum sit, ut constat ex *c. donans. 4. b. t. ibi: nisi forte tali sit conditione collatum, quod eâ cessante debeat revocari.* Et quamvis in hoc c. sermo sit de donatione facta Ecclesiæ interpositâ conditione, ut quid faciat; conditio tamen hic latè sumitur, etiam pro modo, ut idem sit, ac, *si quis donet Ecclesiæ interposito modo, ut quid faciat*, v. g. tot missas celebrari curet; quia onus præstandum explicatur ibi per particulam *ut*, quæ ordinariè modum denotat, non conditionem pendentem; quod verum est, etiam si ante dictionem *ut* adiciatur clausula, *eâ conditione, ut probat Felinus in c.*

Gg

Cum

Cum Joannes, de fide instrum. num. 1. Barbofa de dictionibus. V. Ut. num. 3. qui num. 5. addit dispositionem censeri modalem, quando, quod adjectum est, impleri debet post emolumentum quaesitum; *conditionalis*, si antè; hic autem sermo est de donatione, quæ rei donatæ dominium transfert sub eo onere non prius præstando, id, quod non habet conditio proprie dicta; sic Barbofa. in cit. c. 4. num. 6. Textus enim supponit donatum Ecclesiæ acquiri, & postea onus implendum esse.

895.

Ex hoc colliges, etiam Ecclesiæ (cujus nomine venit quilibet locus pius, ut hospitale, monasterium, &c.) fieri posse donationes conditionales, vel modales expressio onere, vel conditione, ut his non impletis, res redeat ad donantem, vel restituatur, ut notat Præpositus. in c. 4. b. t. num. 6. col. 4. & alii, & constat ex cit. c. 4. eo tamen discrimine, quod in donatione conditionali conditio prius impleri debeat, quàm percipiatur emolumentum; non in modali, ex dictis prioribus. Hoc tamen videtur limitandum, ut procedat de rei donatæ restitutione, vel revocatione; non autem ad usus mundanos, sed ejus applicatione alteri loco pio, ubi onus appositum fideliter impleatur, si talis donatio, vel dispositio pia, auctoritate Ordinarii, ad piam causam facta est. c. ad hac. 4. de Relig. domib. ibi: respondemus, quod, si locus ad hospitale usum, & pauperum provisionem, auctoritate Pontificis (nam privatus non facit locum sacrum. L. in tantum. §. sacra ff. de rerum divis. l. 3. §. si quis in sepulchro; ff. de sepulchro violato) fuerit deputatus, cum sit religiosus, non debet mundanis usibus deputari, sicut de vestibus, & ligneis vasis, ac aliis utensilibus, ad cultum Religionis, per Pontificem deputatis, antiqua consuetudo indubitanter observat, & Venerabilium Patrum edocent sanctiones. Ratio est, quia quod semel DEO dedicatum est, ad humanos usus amplius redire non debet. c. Nulli liceat. 22. q. 2. c. Mancipia cum sequentibus, de rerum permut. item c. Ligna. c. Vestimenta, de Consecr. dist. 1. c. quæ semel. 19. q. 3. quod tamen limita in Ecclesiasticis possessionibus, quæ spirituales non sunt; quia illæ possunt alienari, si

expedit. c. sine exceptione. 12. q. 2. c. Hoc jus. 10. q. 2. Et ideo fundatores loci pii, cum apponunt clausulam; ut modo non servato res donatæ ad ipsorum usus redeant, ab Ordinariis merito non recipiuntur.

Not. 2. modum, qui resolvit contractum, vel donationem (ut scilicet modo non observato donator rem recuperet) etiam ab Ecclesiâ observandum esse juxta num. præced. arg. c. cum dilecti, de donat. Dixi modo non observato; ubi advertendum, ad hujus veritatem non sufficere, quod solus Prælati, habens Collegium, vel Capitulum, modum non servaverit; sed, quod ipse cum Capitulo. Nam dilectum Prælati Ecclesiæ nocere non debet (intellige, habentis Collegium) juxta c. dilectum, de Reg. juris in 6. quia per donationem modalem jus quaesitum ponitur non soli Prælati, sed huic cum toto Collegio; hinc solus ille non potest juri, toti communitati quaesito, præjudicare; sic Abb. in c. Brevi, de jure jurand. n. 7.

Not. 3. posse fieri donationem Ecclesiæ sub modo, ne res donata alienetur, &c. si secus fiat, obnoxia sit restitutioni; sic Tiraquell. de retract. convent. ad fin. tit. num. 15. & colligitur ex cit. c. 4. b. t. probabilis tamen est, excipi casum, quo urget necessitas, ac evidens utilitas, ut fiat ejus rei alienatio, saltem, si aliter ei necessitati, ac utilitati non potest æque occurrere; de quo videri potest Barbofa. in cit. c. 4. num. 13. quia pro tali etiam casu non præsumitur intentio donantis tam severe restricta, præsertim, si fiat alienatio cum solennitatibus jure requisitis; sic enim potius urgeret in Ecclesiâ detrimentum: sed de hoc V. tit. de rebus Ecclesiæ non alienandis.

Not. 4. nos num. 894. dixisse, donationem, vel contractum modalem, etiam non impleto modo, extra casum specialem alimentorum, de quo ibi, non posse revocari, vindicatione. Cæterum, si donatarius, post rem sub modo, & onere acceptam, modum non impleat (v. g. si rem alienavit, uti potuit, cum sit ejus Dominus, L. si pecuniam §. ff. de Conat. & demonstrat.) locus erit conditioni ob causam, quæ non est secuta, prout traditur in ff.

in ff. & C. de condi. ob causam, vel etiam actioni prescriptis verbis, de quibus Zoëlius in tit. 5. de donationibus. lib. 39. ff. num. 64.

Not. 5. duobus modis posse modum adijci in commodum solius gravati. 1. si disponens modum adiciens ex fine talis commodi, per modum procurandi, voluit inducere gravatum, ad ineundum contractum modalem; 2. si solum, ut eum de modo procurando instrueret, ac comoneret. In primo casu præsumitur, gravatum obligare voluisse, ad implendum onus; hoc enim suadet ratio finis intenti; non autem in secundo; sic Haunold. tom. 3. tr. 8. num. 313. Ex quo colliges, quando in donationibus Ecclesiæ, in huius solius commodum non exprimitur, ut revocari possit modo non impleto, censi modum, aut conditionis præstationem, cum res in emolumentum perceptionem consignatur, non esse sub obligatione; quod maxime præsumitur, si nullo modo donatoris interest impleri modum; & idem, si Titio centum legata sunt ita ut fundum emat, non esse cogendum Titium, cavere, Sextus Cæcilius existimat. L. 71. ff. de condit. & demonstrat.

Quæres 7. quid denotet in aliis contractibus dies in illis appositus? Quid sit contractus in diem celebratus? ex dictis constat à num. 880. ubi etiam exposuimus, quando in his dies cedat; quando veniat? Non omnes contractus, etiam legitimos, recipere diem; sed eos tantum, qui naturâ suâ, institutione, aut lege, non statim habent executionem, dictum est à num. 770. his præmissis: Quæstio est, an, quando contractus est conditionalis ob diem incertum, de quo non est certum, ipsum aliquando venturum (ut in casu posito supr.) creditor habeat actionem adversus debitorem, ante conditionis eventum? Resp. negativè; quia in tali casu dies nec cessit, nec venit; quando autem est in diem certum vel etiam incertum, sed certò venturum, secus est (quia tunc dies statim cedit ex num. 881.) si tamen debitori actionem intentet, antequam dies veniat, repelli posse exceptione, quod dies nondum venerit, extra certos tamen casus (ut si debitor res per-

fundaret, ut veniente die solvendo non esset) de quibus suo loco.

Quæres 8. an debitor dicatur esse in mora, si, postquam dies venit, in quem contractus celebratus est, non solvat? Resp. quòd sic; dies enim tunc interpellat pro Creditore; secus autem est, si contractus est conditionalis, vel in diem incertum incertitudine futuri aliquando eventus. Ratio est ex L. 12. C. de contrab. stipulat. ibi: sciat debitor, minime se posse ad penam evitandam adjicere, quòd nullus eum admonuit; rationem dat lex: cum ea, que promisit, ipse in memoria sua servare, non ab aliis sibi manifestari, debeat poscere.

Præter hæc, not. 1. diem quandoque apponi posse sub terminis æquivocis, v. g. Calendis Maji, vel in Paschate; ubi dubitatur, an proximis Calendis Maji, proximo paschate? quòd intelligi potest de toto triduo. Resp. ubi non apponitur, an proximis Calendis? debere intelligi de proximis, ut constat ex L. 41. ff. de V. O. ibi: si non addat, quibus Calendis Maji, Sabinus dixit, primas Calendis Maji spectandas esse. Not. 2. eum, qui sic promittit in diem: solvam tibi centum ante proximas Calendis Maji, satisfacere, solvendo ipsis Calendis Maji, quia ibi ante, juridicè idem est, ac, antequam elabantur Calendis Maji; constat ex L. 15. ff. eod. ibi: qui ante Calendis proximis stipulatur, similis est ei, qui Calendis stipulatur. Not. 3. promissiones, quæ sic fiunt: dabo aliquando, dubias esse, cujus sit diem determinare? aliqui volunt, determinari, cum promissarius petierit, ex L. 29. ff. quando dies legatorum cedat; ubi dici videtur, diem venire, cum alter petierit: Lex tamen dicit: diem cedere (hoc est, ut alii volunt) venire (nam interdum cedere, & venire diem pro eodem in jure sumuntur) cum promissor commodè poterit, & alter petierit.

ARTICULUS II.

Quid operentur conditiones in ultimis voluntatibus.

Resp. in hac quæstione de ultimis voluntatibus idem dicendum quod de de-

Gg 2 sponfa-